

Fremsat den 8. februar 2023 af Karina Lorentzen Dehnhardt (SF) og Anne Valentina Berthelsen (SF)

Forslag til folketingsbeslutning

om selvstændig kriminalisering af internationale forbrydelser i dansk ret, herunder tortur, krigsforbrydelser og forbrydelser mod menneskeheden

Folketinget pålægger regeringen inden udgangen af 2023 at fremsætte lovforslag, der selvstændigt kriminaliserer internationale forbrydelser i dansk ret, f.eks. ved at indsætte

et særligt kapitel i straffeloven vedrørende tortur, krigsforbrydelser og forbrydelser mod menneskeheden.

Bemærkninger til forslaget

Den 24. februar 2023 er det et år siden, Rusland indledte sin ulovlige og brutale angrebskrig mod Ukraine. Der har i løbet af det forgangne år været løbende rapporter om voldtægt, tortur, henrettelser og andre krigsforbrydelser mod civile i Ukraine begået af russiske soldater og russiskkontrollerede lejesoldater fra den såkaldte Wagnergruppe. Bl.a. har FN dokumenteret sager, hvor børn er blevet voldtaget, tortureret og ulovligt indespærret, ligesom der anvendes eksplosive våben med uforholdsmæssig stor områdeeffekt i tæt befolkede områder og ikke skelnes mellem angreb på civile og kombattanter, jf. »Update by the Chair of the Independent International Commission of Inquiry on Ukraine, at the 51st session of the Human Rights Council«, United Nations Human Rights Office, den 23. september 2022.

I en tid, hvor blodig krig udkæmpes i Europa og tortur og krigsforbrydelser finder sted på daglig basis, er der særlig grund til at sætte fokus på alvorlige internationale forbrydelser og ikke mindst give dem en særskilt plads i dansk lovgivning.

Siden afslutningen af anden verdenskrig har retsopgør efter internationale forbrydelser udgjort en vigtig del af den regelbaserede internationale orden. Det har været afgørende, at gerningsmænd er blevet holdt ansvarlige og stillet for retten for på den måde at forebygge nye internationale forbrydelser.

Retsforfølgning af internationale forbrydelser finder i dag sted i en række fora. De højest rangerende ansvarlige gerningsmænd som f.eks. statsoverhoveder og generaler øverst i hierarkiet kan retsforfølges internationalt ved Den Internationale Straffedomstol eller ved særligt nedsatte internationale krigsforbrydertribunaler. Langt de fleste gerningsmænd, herunder eksempelvis soldater, der har begået krigsforbrydelser, vil skulle retsforfølges nationalt enten i det land, hvor forbrydelsen er begået, f.eks. Ukraine, eller i den stat, hvor gerningsmanden efterfølgende tager ophold, f.eks. Danmark.

Næsten alle EU-lande har særskilt kriminaliseret internationale krigsforbrydelser

Modsat Danmark har vores nabolande Norge, Finland og Sverige og stort set alle andre lande i Europa særskilt kriminaliseret internationale krigsforbrydelser i deres nationale lovgivning. Faktisk er det kun Danmark og Italien, der i dag – 20 år efter Romstatuttens ikrafttræden – ikke specifikt definerer og forbyder krigsforbrydelser eller forbrydelser mod menneskeheden, jf. »20 years on: Main developments in the fight against impunity for core international crimes in the EU«, Eurojust, maj 2022, fodnote 8, side 8. Henset til den internationale situation og Ruslands invasion af Ukraine er det paradoksalt og helt uholdbart, at Danmark er en af de eneste medlemsstater i EU, hvor krigsforbrydelser m.v. ikke er selvstændigt kriminaliseret.

En krigsforbryder m.v. vil typisk være ansvarlig for drab, vold eller andet, der allerede er omfattet af den danske straf-

felov. Det er imidlertid værd at bemærke, at internationale forbrydelser, herunder krigsforbrydelser, er forbrydelser af en helt særlig alvorlig og omfattende karakter, og at de som sådan er fordømt af det internationale samfund. SF mener, at denne særlige kategori af forbrydelser fremover bør kunne behandles som sådan af danske domstole.

Dertil kommer, at der kan stilles spørgsmålstegn ved, om den danske straffelov i alle tilfælde indeholder den fornødne hjemmel til at retsforfølge visse af de krigsforbrydelser, som FN har dokumenteret i Ukraine. Det er f.eks. ikke givet, at angreb, der ikke skelner mellem kombattanter og civile – eller brug af eksplosive våben med uforholdsmæssig stor områdeeffekt i tæt befolkede områder uden iagttagelse af de fornødne beskyttelsesforanstaltninger – kan straffes efter den danske straffelov. Der kan således være en risiko for, at russiske soldater, der har begået krigsforbrydelser og kommer til Danmark, ikke vil kunne straffes herfor efter den nuværende danske straffelov.

SF har noteret sig, at Danmarks tidligere justitsminister Mattias Tesfaye (S) satte spørgsmålet om retsforfølgelse af krigsforbrydere på dagsordenen, da han i august 2022 opfordrede ukrainske flygtninge i Danmark til at gå til politiet, hvis de havde været ofre for eller vidner til krigsforbrydelser, jf. »Justitsministeren opfordrer ofre og vidner til krigsforbrydelser i Ukraine til at rette henvendelse til politiet«, Justitsministeriet, den 20. august 2022. Ligesom den daværende justitsminister i et svar til Retsudvalget af 30. september 2022 udtalte: »Som justitsminister er jeg dog optaget af, om straffeloven følger med tiden. Derfor er jeg åben over for at se på en selvstændig kriminalisering af krigsforbrydelser. En sådan beslutning kræver dog grundige overvejelser. Jeg har derfor bedt mit embedsværk om at se på fordele og ulemper. Tidshorizonten for arbejdet er endnu ikke fastlagt«, jf. REU alm. del – svar på spørgsmål 1333 (2021-22).

Ligeledes sagde statsminister Mette Frederiksen (S) under et besøg hos civile ukrainere i den ukrainske by Borodyanka tilbage i foråret 2022, at der »indlysende« var tale om krigsforbrydelser. Statsministeren understregede samtidig behovet for at dokumentere forbrydelserne og retsforfølge de ansvarlige, jf. »Mette Frederiksen: – Det er da indlysende, at det er krigsforbrydelser«, TV2, den 21. april 2022.

Disse vigtige meldinger fra både statsministeren og den tidligere justitsminister bør regeringen følge op med konkret handling i form af en selvstændig kriminalisering af internationale forbrydelser i dansk ret, så retstilstanden afspejler disse forbrydelsers særlige gerningsindhold og beskyttelsesinteresser, der adskiller sig fra de almindelige »hverdagsforbrydelser« i straffeloven.

En selvstændig kriminalisering vil ligeledes bringe retstilstanden på linje med resten af Europa og ikke mindst afspejle den nye, alvorlige virkelighed, Europa nu står i.

Eksempler på selvstændig kriminalisering af internationale forbrydelser

Straffelovrådet og Justitsministeriet har hidtil ikke fundet det nødvendigt med en selvstændig kriminalisering af en række internationale forbrydelser i dansk ret. Argumentet har været, at man ikke ønskede dobbelt kriminalisering, jf. Straffelovrådets betænkning nr. 1494/2008 om torturbestemmelse i straffeloven.

Her er det værd at notere sig, at der faktisk er eksempler på internationale forbrydelser, der er blevet kriminaliseret i dansk ret. F.eks. blev folkedrab selvstændigt kriminaliseret i Danmark i 1955 med lov om straf for folkedrab. Det betyder, at en person, der har begået eller medvirket til folkedrab, og som befinder sig her i landet, kan retsforfølges og straffes for folkedrab ved de danske domstole med en strafferamme, der går op til fængsel på livstid. Ligeledes er terrorisme og menneskehandel blevet selvstændigt kriminaliseret i dansk ret, selv om disse forbrydelser også ville kunne straffes som almindelige straffelovsovertrædelser.

Samlet set er den nuværende retstilstand efter SF's opfattelse ude af trit med den aktive rolle, Danmark ønsker at

spille i forhold til at bekæmpe internationale forbrydelser, jf. »Justitsministeren tager til EU-rådsmøde for at drøfte organiseret kriminalitet og retsforfølgelse af forbrydelser begået i Ukraine«, Justitsministeriet, den 26. januar 2023. Bl.a. har Danmark initieret det internationale initiativ »Group of Friends of Accountability« i forbindelse med Ruslands aggression over for Ukraine, jf. »Denmark launches global platform to work for accountability following Russia's aggression against Ukraine«, Udenrigsministeriet, den 25. marts 2022, og siden begyndelsen af den russiske invasion støttet tiltag vedrørende indsamling af beviser for og retsforfølgning af internationale forbrydelser i Ukraine, jf. »Ukraine har »kæmpe behov« for nyt projekt«, Politiken, den 22. september 2022.

SF mener derfor, at regeringen inden udgangen af 2023 og gerne tidligere bør fremsætte et lovforslag, der selvstændigt kriminaliserer internationale forbrydelser i dansk ret, f.eks. ved at indsætte et særligt kapitel i straffeloven vedrørende tortur, krigsforbrydelser og forbrydelser mod menneskeheden.

Skriftlig fremsættelse

Karina Lorentzen Dehnhardt (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om selvstændig kriminalisering af internationale forbrydelser i dansk ret,

herunder tortur, krigsforbrydelser og forbrydelser mod menneskeheden.

(Beslutningsforslag nr. B 27)

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.